

HALVÅRSRAPPORT OM ØKONOMISKE SAKER
Perioden 1.1.-7.9.2006

Sammendrag

- *Den økonomiske veksten i EU har tatt seg markert opp i første halvår i år. På dette grunnlag har både Europakommisjonen og Den europeiske sentralbanken nylig oppjustert BNP-anslagene for euroområdet i år fra 2,1 til 2,5 pst. Veksten tegner til å bli den høyeste på seks år. Samtidig er inflasjonen oppjustert til 2¼-2½ pst.*
- *Til tross for svak økonomisk vekst ble euroområdets budsjettunderskudd redusert fra 2,8 pst. av BNP i 2004 til 2,4 pst. i 2005. Kommisjonen uttrykker bekymring for at konsolideringen ikke ser ut til å fortsette i år og neste år.*
- *Erfaringene etter ett år med revidert Stabilitets- og vekstpakt vurderes som jevnt over gode, særlig når det gjelder korreksjonsdelen (der fleksibiliteten til å gi lenger tid til oppretting av for store budsjettunderskudd er utnyttet). Den forebyggende delen – med vekt på konsolidering i gode tider – er ikke fulgt opp på samme måte.*
- *Tyskland ser ut til å komme under terskelverdien i Stabilitets- og vekstpakten allerede i år som følge av høyere vekst. Selv om det er betydelig tvil om budsjettutviklingen i Italia, Portugal og Hellas, har Ecofin foreløpig ikke sett grunn til å stramme opp tidligere vedtak iht. underskuddsproseduren. I Ungarn ventes underskuddet å nå 10 pst. av BNP i år.*
- *Etter å ha holdt styringsrenten uendret i 2½ år, har Den europeiske sentralbanken siden desember i fjor økt denne fra 2 til 3 pst. i fire like store sprang. Banken har signalisert ytterligere innstramminger i oktober og påfølgende måneder.*
- *Det har vært en del kontroverser mellom Den europeiske sentralbanken og finansministrene i løpet av første halvår, anført av Eurogruppens formann Juncker og sentralbanksjef Trichet. Juncker har signalisert at han er villig til å ta gjenvalg fra kommende årsskifte bare dersom samarbeidet mellom Eurogruppen og ESB kan bedres.*
- *Slovenia har fått klarsignal til å innføre euro fra 1.1.2007. Litauen kom ikke med i denne omgang som følge av marginalt for høy inflasjon – en avgjørelse som falt landets politiske lederskap tungt for brystet.*
- *Europakommisjonen har i en rapport konkludert med at EU-utvidelsen fra 1. mai 2004 har vært en økonomisk suksess for både nye og gamle medlemsland.*
- *Arbeidet med Lisboastrategien har hittil i år vært inne i en "hvileperiode" etter omleggingen våren 2005 og utarbeidelsen av nasjonale reformprogrammer sist høst. En grundig gjennomgang av reformarbeidet i medlemslandene begynner høsten 2006.*
- *Etter langdryge forhandlinger kom Europaparlamentet og Rådet i mai til enighet om EUs langtidsbudsjett for 2007-13. Europaparlamentet fikk gjennomslag for en påplussing med 4 milliarder euro sammenlignet med stats- og regjeringssjefenes ramme fra desember 2005. Den endelige avtalen ligger om lag 15 pst. under Kommisjonens opprinnelige forslag. Ikke minst har det gått hardt utover den offensive satsingen for å bedre EUs konkurransekraft (Lisboastrategien).*

1 Økonomisk utvikling

Europakommisjonens vårprognoser for 2006 og 2007 ble offentliggjort 8. mai med følgende anslag.

Euroområdet. Anslag over økonomiske hovedstørrelser:

Prosentvis endring pr. år

	2003	2004	2005	2006	2007
<i>BNP-vekst</i>	0,7	2,0	1,3	2,1	1,8
<i>Arbeidsledighet (pst. av arbeidsstyrken)</i>	8,7	8,9	8,6	8,4	8,2
<i>Inflasjon (harmonisert KPI)</i>	2,1	2,1	2,2	2,2	2,2
<i>Offentlig budsjettbalanse (pst. av BNP)</i>	-3,0	-2,8	-2,4	-2,4	-2,3
<i>Memo: BNP-vekst EU-15</i>	1,1	2,3	1,5	2,2	2,0
<i>EU-25</i>	1,2	2,4	1,6	2,3	2,2
<i>Vekst i verdensøkonomien</i>	3,9	5,1	4,6	4,6	4,3

Sammenlignet med høstprognosene 2005 var BNP-veksten for euroområdet oppjustert med ¼ prosentpoeng i 2006 og med en tilsvarende nedjustering i 2007. Oppjusteringen for inneværende år skyldtes stadig mer positive løpende indikatorer og statistikk. Drivkreftene for veksten var antatt å ville være sterk vekst i investeringene, fortsatt sterk global vekst og bedre utsikter for Tyskland. Det private forbruket var ventet å komme gradvis etter. Den tyske regjeringens vedtak om å gjennomføre en momsøkning fra 16 til 19 pst. fra 1.1.2007, bidrar sterkt til at veksten avtar neste år. Risikoen anses som relativt godt balansert. Inflasjonen i euroområdet var anslått å holde seg på 2,2 pst. både i år og neste år (og som i fjor). Arbeidsledigheten ventes å falle fra 8,9 pst. i 2004 via 8,6 pst. i fjor og 8,4 pst. i år til 8,2 pst. neste år. Samtidig er sysselsettingsveksten solid. Det samlede offentlige budsjettunderskuddet i euroområdet, som ble redusert fra 2,8 pst. av BNP i 2004 til 2,4 pst. i 2005, ventes å holde seg omtrent på dette nivået i år og neste år. Etter en markert innstramming i 2005 ventes finanspolitikken i euroområdet å være om lag nøytral i år og neste år.

Den faktiske økonomiske utviklingen har så langt i år klart overgått anslagene. Eurostats første anslag på BNP-veksten i 2. kvartal, som ble offentliggjort 1. september, var på sterke 0,9 pst. i EU og euroområdet. Samtidig ble 1. kvartal oppjustert til 0,8 pst. (fra 0,6 pst). Veksttakten er således omtrent doblet siden foregående halvår. Den viktigste vekstkomponenten i 2. kvartal var realinvesteringene. Privat konsum og utenrikshandelen, som bidro sterkest til veksten i 1. kvartal, ga begge langt mer beskjedne bidrag i forrige kvartal.

Sammenlignet med 2. kvartal i fjor økte BNP for euroområdet med 2,6 pst. og 2,8 for EU25.

Veksten i 2. kvartal har tatt seg markert opp for både Frankrike og Tyskland med kvartalsvekst på hhv. 1,1 og 0,9 pst. Storbritannia holder seg rundt ¾ pst., mens Italia falt noe tilbake med sine 0,5 pst. Ellers kan vi merke oss den sterke svenske veksten i både 1. og 2. kvartal på 1,4 pst., mens Danmark har tatt seg opp fra 0,4 pst. i 1. kvartal til hele 1,9 pst. (nær 8 pst. årlig rate) i 2. kvartal.

Inflasjonen har samtidig vært høyere enn antatt i vårprognosen ved at den har ligget på 2½ pst. siden i vår. I Eurostats flashestimater for august er harmonisert KPI (HICP) kommet ned i 2,3 pst. Blant eurolandene er det kun Finland, Nederland og Østerrike som holder seg under ESBs tak på 2,0 pst. Den underliggende inflasjonen (ekskl. energi og ubearbeidede matvarer) i euroområdet har ligget relativt stabilt på 1½ pst. de siste månedene.

Arbeidsmarkedet har utviklet seg langt bedre enn anslått i vårprognosen. Arbeidsledigheten i euroområdet har falt jevnt fra 8,6 pst. i juli i fjor til 7,8 pst. i juli i år. Med dette er nivået nær bunnivået i forrige konjunkturoppgang rundt årtusenskiftet. EU25 har hatt en tilsvarende nedgang. I Nederland og Danmark har ledigheten nå kommet under 4 pst., mens Estland, Irland, Luxembourg og Østerrike ligger mellom 4 og 5 pst. Mest markert nedgang i ledigheten det siste året har en registrert i Danmark og de tre baltiske landene. Også Tyskland og Frankrike har hatt en klar nedgang – til hhv. 8,2 og 8,9 pst. Av større land er det bare Storbritannia som har hatt økende arbeidsledighet, men her er nivået likevel godt under EU-gjennomsnittet.

Sysselsettingsveksten, som offentliggjøres hvert kvartal, har i euroområdet tatt seg opp fra 0,1 pst. i første halvår 2005 til 0,3 pst. i 1. kvartal i år. Takten har trolig økt ytterligere i 2. kvartal. (Tall offentliggjøres 14. september.)

I *Europakommisjonens såkalte interimanslag*, som ble presentert 6. september, er BNP-anslaget for euroområdet i inneværende år justert opp fra 2,1 pst i vårprognosen til 2,5 pst. EU samlet er tilsvarende oppjustert til 2,7 pst. Oppjusteringene tilskrives i hovedsak den sterke utviklingen så langt i år, særlig den meget sterke investeringsveksten. Kommisjonen har imidlertid også antatt at veksten resten av året skal ligge noe over vårprognosens kvartalsanslag. En viktig grunn til dette er at sysselsettingsveksten har tatt seg opp. Hvis anslagene slår til, vil BNP-veksten i år være den sterkeste siden 2000. Uten å komme med konkrete anslag fremfører Kommisjonen at også 2007 kan bli oppjustert når nye fullstendige prognoser presenteres i november. Risikoen for lavere vekst er samtidig økt som følge av fare for høyere oljepris, ukontrollert nedbygging av de globale økonomiske ubalansene og fare for en større korreksjon i det amerikanske boligmarkedet.

Kommisjonen har samtidig oppjustert inflasjonsanslaget for euroområdet i 2006 fra 2,2 til 2,3 pst.

Den europeiske sentralbanken offentliggjorde 31. august nye prognoser for euroområdet. Også her er det foretatt en oppjustering både for BNP-veksten og inflasjonen sammenlignet med junianslagene til følgende midtpunkt i intervallene (juni i parentes):

	<u>2006</u>	<u>2007</u>
• BNP-vekst	2,5 pst. (2,1)	2,1 pst. (1,8)
• Inflasjon ((HICP)	2,4 pst. (2,3)	2,4 pst. (2,2)

Beregningene er basert på en gjennomsnittlig oljepris på USD 71,0 pr. fat i 2006 og USD 77,6 pr. fat i 2007. Videre at den kortsiktige renten (avkastningskurven for tremåneders EURIBOR) øker fra gjennomsnittlig 3,1 pst. i år til 3,9 pst. neste år.

Også OECD og IMF har oppjustert sine tidligere anslag for BNP-veksten i den senere tid. OECD, som bare har gitt anslag for inneværende år, er enda mer optimistisk enn

Kommisjonen. IMF har ikke offentliggjort anslag, men det er lekket ut at man anser nedsiderisikoen som økt (amerikanske boligmarkedet og fare for strammere pengepolitikk enn lagt til grunn som følge av økte inflasjonsutsikter)

2 Finanspolitikk - generelt

a)

EU-kommisjonens årlige rapport om de offentlige finansene i medlemslandene, som ble offentliggjort 13. juni 2006, viser at Euroområdet samlede budsjettunderskudd ble redusert fra 2,8 pst. av BNP i 2004 til 2,4 pst. i 2005. Den aktivitetskorrigerede budsjettforbedringen var fra 2,6 pst. til 1,9 pst. av BNP. Bedringen på $\frac{3}{4}$ prosentpoeng er den største årlige konsolideringen siden 1997, som var kvalifiseringsåret for eurodeltakelse fra 1999. EU samlet har hatt en tilsvarende utvikling. Kommisjonens fremskrivninger viser imidlertid en stabilisering av budsjettunderskuddet i år og neste år til tross for den klart sterkere økonomiske veksten. Euroområdet offentlige gjeld økte i 2005 fra 70 til 71 pst. av BNP.

Samlede offentlige inntekter og utgifter som andeler av BNP holder seg om lag uendret på hhv. om lag 45 og 47 pst. Variasjonene mellom landene er imidlertid store. Sverige ligger høyest med et utgiftsnivå på om lag 56 pst. i perioden 2004-07. Danmark, som tradisjonelt har ligget på en klar andreplass, legger opp til å redusere utgiftsnivået fra nær 55 pst. av BNP i 2004 til 50 pst. i 2007. Som følge av dette rykker Frankrike opp på andreplassen. I gjennomsnitt ligger de nye medlemslandene noe lavere enn EU-gjennomsnittet. De tre baltiske landene, Slovakia, Irland og Spania har alle et offentlig utgiftsnivå på under 40 pst. av BNP.

Rapporten har denne gangen særlig fokus på erfaringene ett år etter revisjonen av Stabilitets- og vekstpakten. Erfaringene anses som jevnt over gode. Dette gjaldt særlig "*korreksjonsdelen*", som har gitt anledning til å ta bedre hensyn til den økonomiske situasjonen og de offentlige finansene i det enkelte land. Samtidig har gjennomslutningen i beslutningene økt. I enkeltsakene iht. underskuddsproseduren, der terskelen på 3 pst. av BNP og kriteriene er uendret, har det vært satt realistiske frister for gjenoppretting av det for store budsjettunderskuddet. Det er satt realistiske frister samtidig som den anbefalte finanspolitiske tilpasningen har vært betydelig. En annen fordel som trekkes frem, er at budsjettkorreksjonene nå skal være strukturelle (permanente) forbedringer for å unngå "skippertak" basert på engangstiltak eller midlertidige tiltak. I rapporten sier Kommisjonen seg også fornøyd med at en har beholdt det regelbaserte systemet, som innebærer likebehandling mellom landene.

Erfaringene med den *forebyggende delen*, der budsjettkonsolidering i gode tider står sentralt for å hindre for store underskudd i medlemslandene på mellomlang og lang sikt, har ikke vært fullt så gode. Flere land som ikke har oppfylt de mellomlangsiktige kravene¹, benytter ikke anledningen i år med høy vekst til tilstrekkelig konsolidering. Samtidig er det fare for at flere land gjentar en av de største feilene i europisk finanspolitikk de siste 30-40 årene ved å føre en prosyklisk politikk i gode tider. Rapporten inneholder en analytisk gjennomgang av problemstillinger vedr. finanspolitikken i ulike konjunkturfaser.

Rapporten inneholder også en gjennomgang og oversikt over medlemslandenes risiko knyttet til den *langsiktige holdbarheten i de offentlige finansene*:

¹ Etter revisjonen varierer disse fra underskudd på -1 pst. av BNP for land med lav gjeld og høyt vekstpotensiale til balanse eller overskudd i land med høy gjeld og lavt vekstpotensiale.

Risikogruppe	Land
Lav	Danmark, Sverige, Finland, Estland, Latvia, Litauen, Østerrike, Polen og Slovakia
Middels	Belgia, Tyskland, Spania, Frankrike, Irland, Italia, Luxembourg, Malta, Nederland og Storbritannia
Høy	Tsjekkia, Hellas, Kypros, Ungarn, Portugal og Slovenia

Landenes plassering reflekterer betydelige variasjoner både i dagens budsjettsituasjon og planene på mellomlang sikt, samt de anslåtte langsiktige budsjettkonsekvensene av selve "eldrebølgen".

Rapporten inneholder i tillegg blant annet et kapittel om *nasjonale finanspolitiske regler* (f. eks. utgiftstak) og institusjoner, som kan være nyttige tillegg til fellesskapets Stabilitets- og vekstpakt.

b)

Basert på ovennevnte rapport vedtok Kommisjonen samme dag en egen melding til Rådet og Europaparlamentet om det første året med revidert Stabilitets- og vekstpakt.

I tillegg til en oppsummering av erfaringene det første år har Kommisjonen i meldingen blant annet identifisert følgende *viktige utfordringer*, som må tas alvorlig i tiden fremover:

- 1) Sikre budsjettkonsolidering i gode tider.
- 2) Økt fokus på langsiktig holdbare finanser.
- 3) Bedre kvalitet på statistikk knyttet til offentlige finanser.
- 4) Bedre synergi mellom finanspolitikk og økonomisk vekst.
- 5) Støtte utvikling av nasjonale budsjetttrammeverk/finanspolitiske regler og institusjoner.

Meldingen ble diskutert i *Ecofins møte 11. juli*. I hovedsak var det enighet om Kommisjonens oppsummering av erfaringene. I rådskonklusjonen la Ecofin vekt på erfaringene hittil og hva som må gjøres på kort sikt (utnytte høykonjunkturen til å konsolidere, unngå prosyklisk finanspolitikk, land underlagt underskuddsproseduren må etterleve Rådets anbefalinger, ny forpliktelse blant medlemsland om å oppfylle mellomlangsiktige mål). Det ble ikke vist til Kommisjonens fempunktsliste.

3 Budsjettutviklingen i enkeltland

I ovennevnte rapport om offentlige finanser 2006 har Kommisjonen også gjennomgått budsjettsituasjonen i det enkelte medlemsland, som i 2005 varierte fra et overskudd på 5 pst. av BNP i Danmark til et underskudd på 6 pst. i Ungarn.

Gjeldssituasjonen varierer også betydelig fra bruttogjeld på 0-10 pst. av BNP i Estland og Luxembourg til over 100 pst. i Italia og Hellas.

Når det gjelder budsjettsaldo utgjør fem land - de tre nordiske, Estland og Spania - en gruppe som har overskudd i hele perioden 2005-08. Ungarn, Portugal og Italia danner det andre ytterpunktet med underskudd svarende til mer enn 3 pst. av BNP i samtlige år. I tillegg kommer Tyskland, Frankrike, Hellas, Tsjekkia, Malta og Storbritannia, som overskrider denne grensen i ett eller to av årene. De elleve øvrige medlemslandene ligger i en

mellomgruppe med underskudd på mindre enn 3 pst. av BNP i hele perioden/overskudd i enkeltår.

Innen 1. desember det enkelte år skal medlemslandene legge frem oppdaterte stabilitets- og konvergensprogrammer. Disse blir gjennomgått av Ecofin i løpet av januar-mars i det påfølgende året.

I det følgende omtales status i land som er underlagt underskuddsproseduren:

Tyskland

Tyskland hadde et budsjettunderskudd på 3,3 pst. av BNP i 2005, ned fra 3,7 pst. året før. Etersom dette var fjerde år med overskridelse av referanseverdien, vedtok Ecofin i mars i år - etter anbefaling fra Kommissjonen – å gi Tyskland et pålegg iht. art. 104.9 (mellomtrinnet i underskuddsproseduren). I anbefalingen skal underskuddet under 3 pst. igjen innen 2007 ved en strukturell budsjettforbedring på til sammen 1 pst. av BNP i år og neste år. I dette trinnet av underskuddsproseduren skal landet rapportere jevnlig til Kommissjonen, med en første rapport etter fire måneder. Det ble vurdert som viktig for Stabilitetspakten at Tyskland, som i forhandlinger med Kommissjonen hadde akseptert den tettere oppfølgingen, følger opp Ecofins vedtak.

Det tyske finansdepartementet rapporterte 5. juli om budsjettutviklingen og oppfølgingen av Ecofins vedtak. Underskuddet ble anslått å falle til 3,1 pst. av BNP i 2006, til 2½ pst. i 2007 og videre med ½ prosentpoeng av BNP i hvert av de to påfølgende år. Kommissjonens vurdering, som ble offentliggjort 18. juli, konkluderer med at Tyskland syntes å ha identifisert de nødvendige tiltakene for å rette opp det for store underskuddet i 2007 gjennom momsøkningen fra 16 til 19 pst. (som delvis motvirkes av skattelettelser på andre områder) og utgiftskutt (reduerte subsidier og arbeidsmarkedsreformer). Hele konsolideringen (strukturell) på nær 1 pst. av BNP skjer i 2007. Kommissjonen peker på at arbeid gjenstår før alle konsolideringstiltakene er endelig vedtatt. Videre understreker den at budsjettoplegget må gjennomføres strengt. Neste "fremdriftsrapport" skal foreligge 1. oktober i år.

I en tale i Forbundsdagen 5. september fremførte finansminister Steinbrück at budsjettunderskuddet allerede i år vil komme ned på 2,8 pst. av BNP på grunn av den høyere skatteinngangen som følge av det økonomiske oppsvinget. Veksten er ventet å bli justert opp fra 1,6 pst. til over 2 pst.

Frankrike

Frankrike hadde for store underskudd i perioden 2002-04, men kom med 2,9 pst. av BNP så vidt under terskelverdien igjen i 2005. Forbedringen skyldtes i stor grad engangstiltak.

Under den årlige oppdateringen av medlemslandenes stabilitets- og konvergensprogram har den franske regjeringen anslått at underskuddet skal falle ytterligere i år og videre gradvis til 1 pst. av BNP i 2009. Kommissjonen anslår at underskuddet vil øke noe igjen i år og neste år. Under Ecofins behandling av stabilitetsprogrammet i mars ble Frankrike oppfordret til å gjennomføre en troverdig strukturell budsjettkonsolidering for å holde underskuddet under terskelverdien i 2006 og ytterligere konsolidering i årene fremover.

Underskuddsproseduren opprettholdes inntil videre.

Portugal

Portugal ble, som første land i euroområdet, underlagt underskuddsproseduren for å ha overskredet 3-prosentgrensen i 2001. Prosedyren ble avsluttet ved Ecofin-vedtak i mai 2004 etter at underskuddet hadde vært under terskelverdien igjen både i 2002 og 2003. Rådet vedtok ny prosedyre mot landet i september 2005 etter at den nye regjeringen hadde anslått underskuddet til over 6 pst. av BNP i fjor. Portugal skal bringe situasjonen med for stort underskudd til opphør senest i 2008 gjennom strukturelle budsjettforbedringer på til sammen 3 pst. av BNP (hvorav halvparten i 2006).

I Kommisjonens oppdaterte vurdering (21. juni 2006) konstateres det at Portugal i budsjettet for 2006 har vedtatt strukturelle innsparinger i tråd med Rådets tidligere vedtak. Tiltakene omfatter både økte inntekter (avgiftsøkninger og bedre skatteinnkreving) og reduserte utgifter (pensjoner og helsevesen). Selv om Kommisjonen vurderer risikoen for avvik fra planlagte innsparinger som betydelig², tilrår den ikke å trappe opp underskuddsproseduren på nåværende tidspunkt. Streng etterlevelse av vedtatt budsjett er nødvendig samtidig som regjeringen må være beredt til å vedta ytterligere innstramminger hvis nødvendig.

Basert på Kommisjonens vurderinger vedtok Ecofin 11. juli at Portugal har fulgt opp tidligere vedtak iht. underskuddsproseduren.

Hellas

Hellas ble underlagt første skritt (art. 104.7) i underskuddsproseduren i juli 2004 for kontinuerlig for store underskudd siden før inntreden i ØMUs tredje fase (etter at det ble oppdaget betydelig feilrapportering). Ecofin vedtok å gå til neste skritt i prosedyren (art. 104.9) i februar 2005 som følge av at Hellas ikke hadde gjennomført effektive tiltak i tråd med tidligere vedtak. Landet har frist til 2006 med å få budsjettunderskuddet under 3 pst. av BNP.

Budsjettutviklingen følges løpende. Under Kommisjonens gjennomgang våren 2006 ble det konstatert at de strukturelle budsjettforbedringene synes å være i tråd med Ecofins vedtak. Hellas ventes å komme under terskelverdien i 2006 godt hjulpet av engangstiltak. Kommisjonen tilrår at budsjettopplegget følges strengt og at strukturelle tiltak med sikte på ytterligere konsolidering må gjennomføres. Kommisjonen anslår at budsjettunderskuddet øker til 3,6 pst. av BNP igjen i 2007. Greske myndigheter har på sin side anslått en ytterligere reduksjon i årene som kommer. Ny fremdriftsrapport må foreligge innen utgangen av oktober 2006.

Italia

Underskuddsproseduren mot Italia ble iverksatt etter at en gjennomgang av Eurostat i mai 2005 hadde påvist underskudd på over 3 pst. av BNP i tre av de siste fire årene. I tillegg anslø Kommisjonen at underskuddet i 2005 og 2006 ville øke ytterligere dersom konsolideringstiltak ikke ble iverksatt.

På dette grunnlag anbefalte Kommisjonen at underskuddsprosedure ble iverksatt mot Italia. På grunn av pågående nedgangskonjunktur anbefalte Kommisjonen at Italia får to år på å rette opp det for store underskuddet, dvs. i løpet av 2007. Dette innebærer at Italia i denne perioden må gjennomføre en strukturell styrking av budsjettet med til sammen 1,6 pst. av BNP (minst halvparten i 2006). Italias meget høye offentlige gjeld tilsier fortsatt rask konsolidering etter 2007 for å nå balanse eller overskudd på mellomlang sikt.

² Kommisjonen anslår selv underskuddet til å være 5 pst. av BNP i 2007 (året før det skal under 3 st.).

Ecofin vedtok i juli 2005 å underlegge Italia underskuddsprosedyre (art. 104.7) i tråd med Kommisjonens tilråding.

På grunn av en urolig politisk situasjon har det vært svært uklart hvordan landet ligger an mht. å oppfylle Ecofins vedtak. Selv om det ble vedtatt budsjettinnsparinger for 2006 på om lag 1 pst. av BNP i desember i fjor, opprettholdt Kommisjonen i vårprognosen tidligere anslag, som viser underskudd på hhv. 4 og 4½ pst. av BNP i år og neste år.

Under Ecofinmøtet 11. juli orienterte den italienske finansministeren om at Prodi-regjeringen hadde fremmet forslag til nasjonalforsamlingen om et minibudsjett med innsparinger i år, samt presentert planene for 2007. Regjeringen stod fast ved den forrige regjeringens løfte fra juli 2005 om å bringe underskuddet under 3 pst. av BNP neste år.

Etter sommerferien er det sådd ny tvil om Prodi-regjeringens budsjettkonsolidering vil bli like stor som tidligere annonsert. Etter at det ble klart at skatteinntekten har vært langt høyere enn tidligere lagt til grunn, har venstresiden i regjeringskoalisjonen forlangt at kuttene skal reduseres. Europakommisjonen og uavhengige økonomer har pekt på behovet for en varig budsjettforbedring, inklusive å gjennomføre planlagt konsolidering og strukturreformer, ikke minst i det offentlige pensjonssystemet. Fagforeningene har signalisert aksjoner både mot innsparingsforslagene og reformene.

Storbritannia

Storbritannia hadde overskredet terskelverdien i Stabilitetspakten både i 2003 og 2004 og var iht. Kommisjonens anslag antatt å gjøre det også i 2005 og 2006. På dette grunnlag offentliggjorde Kommisjonen 11. januar 2006 en anbefaling til Ecofin om å iverksette underskuddsprosedyren. Kommisjonen tilrådte at den britiske regjeringen blir bedt om å iverksette tiltak innen juli i år med sikte på å rette opp det for store underskuddet senest i budsjettåret 2006/07. Grunnen til at fristen her er ett år, mens Italia og Portugal hadde fått hhv. to og tre år, er at overskridelsen er liten og at BNP-veksten ventes å være solid.

Finansminister Brown avviste kategorisk Kommisjonens opplegg, både når det gjelder anslagene og tilrådingene om å konsolidere budsjettet ("We make no apologies for investing in vital public services".)

Ecofin vedtok senere i januar at Storbritannia innen seks måneder skulle presentere tiltak som gir en strukturell bedring av budsjettbalansen svarende til 0,5 pst. av BNP slik at underskuddet er under terskelverdien senest i budsjettåret 2006/07. Visefinansminister Primarolo deltok i Brown's sted i møtet.

Som ikke-euroland må Storbritannia respektere Maastricht-kriteriene for underskudd og gjeld, samt forsøke (endeavour) å unngå uforholdsmessig store budsjettunderskudd.

Kommisjonen har i vårprognosene (mai 2006) anslått at Storbritannias budsjettunderskudd vil svare til 3 pst. av BNP i år for så å komme under i 2007.

Ungarn

Ungarn har utviklet seg til å bli den "slemmeste gutten i klassen" når det gjelder budsjettdisiplin.

Ungarn ble underlagt underskuddsproseduren like etter tiltredelsen i mai 2004. Basert på eget konvergensprogram fikk Ungarn frist til 2008 med å rette opp det for store underskuddet. Etter dette har Ecofin ved flere anledninger vedtatt nye anbefalinger for manglende oppfølging av tidligere vedtak.

Utover høsten 2005 ble det klart at budsjettsituasjonen stadig ble verre. Kommisjonen beregnet underskuddet for 2005 til å nå 6,1 pst. av BNP sammenlignet med tidligere antatt 3,6 pst. Underskuddet ville stige ytterligere i årene deretter. Ecofin vedtok på dette grunnlag 8. november at Ungarn ikke har fulgt opp tidligere rådsvedtak om å gjennomføre tiltak for å rette opp det for store budsjettunderskuddet. Det ble samtidig uttrykt betydelig bekymring for den ungarske regjeringens manglende vilje til å gjennomføre tiltak og tilsynelatende arroganse over Ecofins beslutninger. (For virkelig å understreke arrogansen, vedtok den ungarske nasjonalforsamlingen dagen før Ecofin-møtet en ikke-finansiert skattelette.)

Under behandlingen av Ungarns konvergensprogram i januar i år uttrykte Ecofin misnøye med at de nøye spesifiserte skattelettelsene på 3,5 pst. av BNP ikke var ledsaget av tilsvarende konkretisering av de nødvendige utgiftskuttene svarende til 7,5 pst. av BNP. På dette grunnlag ble Ungarn bedt om innen 1. september å presentere et justert program, som inneholdt oversikt over konkrete strukturelle tiltak i tråd med landets egen mellomlangsigtede plan for å rette opp det for store underskuddet.

Under Ecofinmøtet 11. juli 2006 orienterte Ungarns finansminister om at regjeringen hadde vedtatt tiltak på til sammen 4,5 pst. av BNP. Dette skulle være tilstrekkelig til å bringe underskuddet under referanseverdien i 2008 slik Ecofin tidligere har vedtatt. Kommissær Almunia uttrykte at en vil komme tilbake til saken når Ungarn har presentert konkrete tiltak, jf. ovenfor. Senere har Ungarns statsminister uttalt at programmet inneholder betydelige utgiftskutt basert på reformer i blant annet helsevesenet, utdanningssystemet og administrasjonen.

IMF har ved flere anledninger det siste året uttrykt bekymring for budsjettutviklingen i Ungarn. Organisasjonen uttrykte seg meget klart etter at regjeringen hadde signalisert konsolideringstiltak i juni. Disse ble ikke ansett som troverdige slik at underskuddet ble anslått til å overstige 10 pst³ av BNP i år. En slik utvikling ville undergrave økonomisk stabilitet og vekst. Den alvorlige budsjettsituasjonen har ført til uro i ungarske finansmarkedet, sterkt press på forinten og nedgradering av landets gjeld. Tidspunktet for euroinnføring er trolig blitt skjøvet fra tidligere mål om 2010 til 2012-14.

Kypros

Som følge av underskudd under referanseverdien på 3 pst. av BNP i 2005 og utsiktene fremover vedtok Ecofin 11. juli 2006 å avslutte underskuddsproseduren mot Kypros. Kypros ble dermed det første⁴ av de nye medlemslandene som kom ut av underskuddsproseduren.

4 Den europeiske sentralbanken/pengepolitikken

³ Dette anslaget er senere blitt bekreftet av ungarske myndigheter.

⁴ Kort tid etter tiltredelsen 1. mai 2004 ble seks av ti nye medlemsland underlagt underskuddsproseduren. Disse var Tsjekia, Slovakia, Polen, Ungarn, Kypros og Malta. Fristen for å rette opp det for store underskuddet varierte fra land til land etter daværende budsjettsituasjon og planene fremover. Estland, Latvia, Litauen og Slovenia oppfylte allerede ved inntreden Maastricht-kriteriene for offentlige finanser.

Etter at ESB hadde holdt styringsrenten uendret i 2½ år, ble denne økt fra 2 til 2¼ pst. 1. desember 2005. Dette representerte den første renteøkningen på fem år. Etter dette har renten blitt økt med 25 basispunkter 2. mars, 8. juni og 3. august slik at den nå er 3,00 pst.

Til tross for anslagsøkninger for både vekst og inflasjon samme dag holdt ESB den viktigste signalrenten fast på 3,0 pst. i møtet 31. august. Sentralbanksjef Trichet ga imidlertid meget klare signaler om at den vil bli økt under neste rentemøte 5. oktober og sannsynligvis igjen i påfølgende måneder.

I løpet av første halvår 2006 har det vært en til dels "høylytt" debatt mellom de to "Mr. Euro'ene" – Eurogruppeformann Jean-Claude Juncker (den politiske) og sentralbanksjef Jean-Claude trichet (den monetære).

Opphavet til kontroversene var også denne gangen Eurogruppens klart uttalte advarsel mot ESBs annonserte renteøkning i tiden før den fant sted i desember i fjor. Selv om Eurogruppen samlet etterpå har vært mer tilbakeholden med å uttale seg om pengepolitikken, har enkelte finansministre, ikke minst den franske, fortsatt å gjøre det.

Juncker har – med særlig støtte fra Frankrike – tatt til orde for en nærmere dialog mellom ESB og Eurogruppen for å bedre koordineringen mellom finanspolitikken og pengepolitikken. Trichet og andre av ESBs direksjonsmedlemmer har bestemt avvist forslag om dette under henvisning til at det allerede finnes faste kontaktpunkter: Sentralbanksjefen eller en annen fra direksjonen deltar i Eurogruppens møter og Eurogruppens formann deltar i ESBs styremøter.

Juncker er særlig skuffet over at Trichet har latt være å svare på et brev fra ham og kommissær Almunia om en utvidet dialog. Trichet på sin side har uttalt at han har bedre ting å foreta seg enn å høre finansministrene fortelle ham hvordan han skal utøve pengepolitikken. Juncker har også brakt problemstillingen inn i diskusjonen om formannskapet for Eurogruppen ved å uttrykke at han bare er villig til å ta gjenvalg dersom samarbeidet med ESB kan bedres.

Bundesbanks visesentralbanksjef (og tidligere statssekretær i Finansdepartementet for CDU) Jürgen Stark etterfulgte Otmar Issing som direksjonsmedlem i ESB fra 1. juni. Stark, som var eneste kandidat, ble valgt med enstemmighet.

At en landsmann etterfølger en annen skjer nå for tredje gang på rad etter at Spania og Italia har fått gjøre tilsvarende bytte i de to foregående årene. Dette skjer samtidig som Portugal, Irland, Belgia og Luxembourg ennå ikke har hatt direksjonsmedlem. Juncker, som sterkt beklaget denne praksisen i fjor, uttrykte ved utnevnelsen av Stark at dette var rett mann på rett plass.

5 Utvidelse av euroområdet

Estland, Litauen og Slovenia ble tatt opp som medlemmer i ERM II (venteværelset for euromedlemskap) i juni 2004 med målsetting om innføring av euro fra 1.1.2007. Maastrichtkriteriene om inflasjon, offentlige finanser og langsiktig rente, samt den monetære lovgivningen og kravet til valutakurs i ERM II-perioden, må være oppfylt før euroinnføringen.

Det har etter hvert blitt klart at Estland ikke vil oppfylle inflasjonskriteriet. Litauen har hatt et tilsvarende problem, men her har inflasjonen ligget nærmere kriteriet. Mens Estland tidlig i år vedtok å vente ett år med euroinnføringen, har litauiske myndigheter nedlagt betydelig prestisje for å komme med fra 1.1.2007. Slovenia har etter hvert fremstått som den mest opplagte kandidaten til euromedlemskap. Kommisjonen, ESB og Eurogruppen har vært enige om at kriteriene for deltakelse skal tolkes strengt.

Som beslutningsgrunnlag presenterte Kommisjonen og ESB rapporter om Litauen og Slovenia 16.mai 2006. Begge land oppfylte klart alle kravene for medlemskap unntatt inflasjonskriteriet. Her lå Slovenia med 2,3 pst.⁵ noe under referanseverdien på 2,63 pst. i perioden april 2005-mars 2006, mens Litauen med 2,7 pst. lå mindre enn ett tidels prosentpoeng over. En av grunnene til at man var avvisende til litauisk medlemskap var at prisstigningen har ligget over referanseverdien hele det siste året og at det er betydelig risiko for at dette ville være tilfellet også i tiden fremover⁶.

Diskusjonen i Ecofinmøtet 7. juni hadde vært livlig. Litauen hadde fått betydelig støtte fra de øvrige nye medlemslandene. Det ble blant annet reist spørsmål om hvorfor alle EU-land skulle inngå i inflasjonsvurderingen. Det var kanskje mer naturlig å sammenligne med eurolandene. Flertallet ga imidlertid full støtte til Kommisjonens og ESBs vurderinger.

Litauen - med presidenten og statsministeren i spissen – prøvde å utøve et sterkt press mot Kommisjonen og Ecofin. Det ble blant annet fremført at man hadde sett gjennom fingrene med et så sentralt kriterium som offentlig gjeld da dagens euroland (særlig Hellas, Italia og Belgia) kvalifiserte seg for eurodeltakelse, mens eget land ble stanset på grunn av noen få hundredeler i en langt mindre sentral størrelse for den langsiktige deltakelsen i euroområdet. Dette avstedkom en mer generell debatt om første- og andreklassenes medlemmer i EU. Politikkområder som ble brakt inn var EU15s begrensninger på arbeidsinnvandring fra EU8 og utvanningen av Tjenestedirektivet for å hindre at tjenesteprodusenter fra lavkostlandene i øst skal kunne yte tjenester i vest.

Ecofin vedtok 11. juli formelt at *Slovenia* skal kunne innføre euro som nasjonal valuta fra 1.1.2007 etter at saken også hadde vært forelagt Europaparlamentet og vært drøftet av stats- og regjeringssjefene i et særskilt rådsmøte i tilknytning til Det europeiske råd 15.-16. juni. Omregningskursen ble samtidig vedtatt til 239,64 tolar pr. euro, som er identisk med sentralkursen i ERM II.

Forbrukerorganisasjoner i Slovenia har tatt initiativ til å offentliggjøre navnene på butikker som benytter overgangen fra tolar til euro til å sette opp prisene/konsekvent runde av oppover for dagligvarer. Dette gjøres for å unngå at euroen skal komme i samme miskreditt som i andre euroland (først og fremst Tyskland og Italia). Myndighetene vil også følge prisingen/avrundingen for betalinger til offentlige institusjoner nøye.

Ifølge den slovenske handlingsplanen for gjennomføringen (changeover plan) skal euroinnføringen skje ved "Big Bang" ved at sedler og mynt blir tilgjengelige samtidig med at

⁵ Maastricht-traktatens krav er at den gjennomsnittlige inflasjonen det siste året ikke skal ligge mer enn 1,5 prosentpoeng over nivået for de tre EU-landene med lavest inflasjon. Disse tre landene var i den aktuelle perioden eurolandet Finland, samt Sverige og Polen. Gjennomsnittet av de tre laveste i euroområdet ville gitt et krav på inflasjon på 3,0 pst. Gjennomsnittsinflasjonen i euroområdet var 2,3 pst. i den aktuelle perioden.

⁶ Inflasjonen i Litauen har økt markert de siste månedene. En tilsvarende beregning basert på julitall viser at avstanden har økt til 0,4 prosentpoeng (3,2 vs. 2,8 pst.).

euroen tas i bruk som landets valuta (dvs. uten overgangsperiode som dagens euroland hadde). Det legges videre opp til at perioden med både euro og nasjonale penger kun skal være 14 dager. Perioden med angivelse av to prissett på regninger mv. blir 1.3.2006-30.6.2007. Gratis omveksling av nasjonale mynter og sedler kan skje i kommersielle banker til 1. mars 2007. Sentralbanken vil gjøre det samme for mynter til 2016 og i en ikke-tidsbegrenset perioder for sedler.

Ecofin har vedtatt å endre *fellessiden for euromyntene* fra 2 euro til 10 eurocent fra å omfatte kun 15 land til hele Europa (inklusive Norge). 1-euroen vil se slik ut når de slovenske myntene kommer i sirkulasjon i løpet av knappe fire måneder:

Kommisjonen presenterte 22. juni 2006 sin foreløpig siste rapport om status i landenes praktiske forberedelser til euromedlemskap. Den oppgir følgende *måldatoer i det enkelte land for innføring av euro i de øvrige EU10-landene*:

- 1.1.2008: Estland, Kypros og Malta
- 1.1.2009: Slovakia.
- 1.1.2010: Tsjekia og Ungarn.
- Ikke fastsatt: Litauen, Latvia (annonsert forskyving fra 1.1.2008) og Polen.

I ettertid er det blitt enda klarere at Ungarn må skyve sin inntreden utover i tid, jf. ovenfor. I Slovakia har finansministeren satt sin stilling inn på at måldatoen skal holdes.

6 EU-utvidelsen – to år etter

Europakommisjonen utga i mai 2006 en rapport med tittelen "Enlargement Two Years After – An Economic Success".

Utgangspunktet for utvidelsen var i sin tid i første rekke en politisk og strategisk idé med formål å gjenforene Europa.

Som tittelen antyder, vurderes utvidelsen også som økonomisk meget vellykket. Både nye og gamle medlemmer har tjent på utvidelsen. Oppsummert har utvidelsen vært en katalysator for økonomisk dynamikk og modernisering av EU. På denne måten har både gamle og nye medlemsland blitt satt i bedre stand til å møte utfordringene som en følge av globaliseringen. De nye medlemslandene har gjennomført omfattende reformer slik at de nå i hovedsak er dynamiske markedsøkonomier. Gjennomgangen av de ulike økonomiske områdene er basert på statistikk over en lengre periode ettersom integrasjonen har gått gradvis. Utvidelsen har økt

EUs indre marked med 75 millioner innbyggere. De nye landene har dratt fordeler av betydelige investeringer fra selskaper i EU15, og handelen mellom nye og gamle EU-land har økt markert. Utvidelsen har ikke gitt synlige problemer i produkt- eller arbeidsmarkedet. I de nye landene har arbeidsledigheten de senere årene falt markert etter gjennomgående å ha vært meget høy under omleggingen til markedsøkonomi. Frykten for at arbeidsplasser i vest skulle tape i konkurransen fra de nye landene har heller ikke materialisert seg. Dette gjelder både flytting av arbeidsplasser til de nye landene (relocation) og utstøting av arbeidskraft i vest som følge av arbeidsinnvandring fra øst. Storbritannia, Sverige og Irland, som åpnet sine grenser for arbeidstakere fra øst fra første dag, har hatt betydelige økonomiske fordeler av dette. Kommisjonen tilskriver den vellykkede utvidelsen de gode forberedelsene, som har skjedd over lang tid.

Til tross for den vellykkede utvidelsen peker Kommisjonen på viktige utfordringer fremover. Ikke minst gjelder dette betydelige budsjettmessige og andre konsekvenser av aldrende befolkning i både de nye og gamle medlemslandene, samt global konkurranse. Dette medfører betydelige behov for å modernisere velferdssystemene og å styrke konkurransekraften i hele EU. Her er Lisboastrategien ment å spille en vesentlig rolle. Samtidig må den pågående økonomiske utjevningen mellom de nye og gamle landene (reell konvergens) fortsette.

7 Lisboastrategien

Som kjent, ble Lisboastrategien lagt om våren 2005 etter at midtveisgjennomgangen hadde vist at strategien etter fem år hadde gitt heller beskjedne resultater og at utsiktene for å nå målet om å være den mest konkurransekraftige økonomien i 2010 var umulig.

Etter omleggingen vil oppfølging og rapportering skje på to nivåer: I medlemslandene gjennom de nasjonale reformprogrammene og på EU-nivå gjennom et ”Lisbon Action Programme”. Ansvar for oppfølgingen ligger nå enda klarere hos medlemslandene ved at de selv skal utarbeide reformprogram basert på de såkalte ”integreerte retningslinjene” (som omfatter De overordnede retningslinjene for den økonomiske politikken (makro og mikro) og Sysselsettingsretningslinjene) for perioden 2005-08. De nasjonale reformprogrammene ble utarbeidet høsten 2005. Programmene går over en treårsperiode, med statusrapport om fremdriften hver høst – første gang i 2006. Kommisjonen legger opp til en tett bilateral dialog med medlemslandene om oppfølgingen.

Kommisjonen la 25. januar 2006 frem statusrapport med en vurdering av medlemslandenes nasjonale reformprogrammer. Kommisjonens vurdering er at landene er på rett vei, men at planene må forankres bedre i opinionen og hos arbeidslivets parter. Det er imidlertid vesentlige forskjeller mellom de ulike programmene mht. mål og tidsplaner, samt når det gjelder å beskrive innholdet i reformtiltakene og finansieringen av disse. Selv om det er variasjoner mellom landene, synes det å være et generelt behov for ytterligere integrasjon av makro-, mikro- og sysselsettingsdimensjonene i og med at det ofte er synergieffekter av reformer på ulike områder.

Rapporten inneholder ikke formelle anbefalinger til det enkelte land i år, men disse ligger implisitt i landnotatene. Videre trekker rapporten frem sterke sider i de ulike nasjonale reformprogrammene for å fremme utveksling av gode erfaringer/ideer. I rapporten trekkes frem fire områder som må forbedres: 1) Investeringer i utdanning, forskning og innovasjon, 2) Legge til rette for foretaksvirksomhet, særlig for små og mellomstore bedrifter, 3) Håndtering

av virkningene av globalisering og demografiske endringer, særlig med sikte på at flere kommer i jobb og jobber lenger, og 4) Effektiv, sikker og bærekraftig energipolitikk.

Stats- og regjeringssjefene diskuterte oppfølgingen av Lisboastrategien 23.-24. mars i år basert på innspill fra Europakommisjonen og de ulike rådsformasjonene.

Ecofin la i sitt innspill til Det europeiske råds møte 23.-24. mars vekt på følgende:

- Utnytte den pågående konjunkturoppgangen til å konsolidere offentlige budsjetter i tråd med den reviderte Stabilitets- og vekstpakten.
- Bedre den langsiktige holdbarheten og kvaliteten på de offentlige finansene, blant annet ved raskere gjeldsreduksjon, høyere yrkesdeltakelse og produktivitet, samt reformer i pensjonssystemene og helsevesenet.
- Øke sysselsettingen og det samlede antallet arbeidstimer i økonomien, med særlig vekt på eldre, kvinner og unge. Sentralt i denne sammenheng er å bedre incentivene til å arbeide gjennom reformer i skatte- og velferdssystemene. Bedre evne til omstilling for den enkelte for å møte globaliseringen blir også trukket frem.
- Skape riktige incentiver for innovasjon, særlig ved å bedre effektiviteten av offentlige utgifter til FoU og skape de rette rammebetingelsene for privat FoU. Dokumentet trekker også frem betydningen av å bedre styringen av utdannings- og forskningsinstitusjonene gjennom fokus på kvalitet og konkurranse.
- Skape et gunstig forretningsklima, blant annet for små og mellomstore bedrifter. Viktig i denne sammenheng er konkurranse og bedring av det indre markedets funksjonsmåte.
- Sikre en sammenhengende (coherent) energipolitikk i EU i forhold til klimaendringer og forsyningssikkerhet.

EU-delegasjonen sendte hjem følgende rapport fra stats- og regjeringssjefenes diskusjon:

”Oppfølging av Lisboa-strategien

Det sentrale tema under toppledernes drøftelser om fornyelsen av Lisboa-strategien var spørsmålet om iverksettelsen av nasjonale handlingsplaner parallelt med etterlevelse av vilkårene i stabilitets- og vekstpakten. Til grunn for debatten lå bl.a. innspillet fra Ecofin. Uten nasjonal forpliktelse til konkret oppfølging av målsettingene i Lisboa-strategien, vil EU som helhet ikke lykkes i sitt moderniseringsarbeid. Barroso gjentok at myndighetene i medlemslandene nå må gå fra ord til handling.

I tilknytning til Lisboa-strategien har hovedutfordringen under toppmøtet vært formannskapet og dets alliertes kamp for å beholde så mange som mulig av de konkrete målsettingene som var omtalt i forhåndsutkastet til konklusjoner.

Kansler Schüssel, tydeligst støttet av kommisjonspresident Barroso og statsminister Persson, la stor vekt på at det årlig skal skapes to millioner nye arbeidsplasser i EU frem til 2010. Samtidig understreket Barroso at medlemslandene ikke må sette seg urealistiske sysselsettingsmål. Skepsisen blant medlemslandene var stor. Statsminister Juncker poengterte at EU ikke er egnet til å skape arbeidsplasser.

Avbyråkratisering og samordnet myndighetstilnærming (”one-stop shop”) til særlig små og mellomstore bedrifter var et viktig element i formannskapet og Kommisjonens satsing på en revitalisering av Lisboa-strategien under toppmøtet. EIBs rolle bør styrkes.

Videre presset formannskapet på for å "sikre" ungdom tilbud om jobb eller yrkesopplæring innen seks måneder etter avsluttende skoleeksamen. Også dette var et meget omdiskutert tema. Viljen til å forplikte seg til noe slikt var ikke påfallende stor i EU-kretsen.

Likestilling i arbeidslivet og økt kvinnelig yrkesaktivitet prioriteres i en egen "European Pact for Gender Equality" som er vedlagt toppmøtekonklusjonene. Erkjennelsen av hvilke produksjons- og pensjonsvirkninger lav kvinnelig yrkesdeltakelse vil få i fremtiden, tvinger dette frem.

Formannskapet arbeidet under toppmøtet for en styrking av medlemslandenes satsing på forskning og innovasjon opp til 3% av BNP. Det er nå bare Sverige (3.74%) og Finland (3.51%) som tilfredsstillende dette nivået. Danmark, Tyskland, Østerrike og Frankrike følger bak. Polen ligger nest sist med 0.58%. Det lanserte Europeiske forskningsrådet blir en realitet. Det samme gjør et europeisk teknologisk institutt (EIT) som vil drives som et intensivt samarbeid mellom ulike lands forskningsmiljøer. Tyskland understreket at dette må vokse frem av seg selv og ikke forsvinne i mammutstrukturer uten forankring i næringsliv.

På pressekonferansene etter toppmøtet var Schussel, Merkel, Blair og Barroso meget klare i sine uttalelser om at kompromisset i Europaparlamentet om tjenstedirektivet ville være retningsgivende for slutføringen av arbeidet med direktivet. Samtlige understreket at, selv om kompromissteksten ikke gikk så langt som alle kunne ønske, var det tross alt et skritt i liberaliserende retning. Det var således en erkjennelse at det representerte "hva det var politisk mulig å få til". Toppmøtet må slik tolkes som "sementerende" for hovedtrekkene i EP-kompromisset. "

8 Finansielle perspektiver 2007-13

EUs stats- og regjeringssjefer ble på overtid under toppmøtet i desember 2005 enige om EUs langtidsbudsjett for 2007-13 på vel 860 milliarder euro (1,045 pst. av bruttonasjonalinntekten - BNI). Dermed reddet det britiske formannskapet seg fra å bli vurdert som en fiasko. EU som sådan trengte også et løft etter et trist 2005, der blant annet ratifikasjonen av den nye konstitusjonelle traktaten ble utsatt på ubestemt tid etter folkeavstemningene i Frankrike og Nederland. Kompromisset om langtidsbudsjettet kostet ved at britene selv måtte gi fra seg noe av rabatten landet har hatt siden 1985. Den største enkeltvinneren i slutfasen ble Polen. Tysklands nye forbundskansler ble imidlertid den "moraliske vinneren" ved sin betydelige rolle som brobygger i forhandlingene.

Med utgangspunkt i ovenstående har det vært forhandlinger mellom Rådet og Europaparlamentet, som i april kom til enighet om å øke rammen med til sammen 4,0 milliarder euro i forhold til desemberkompromisset. (Europaparlamentets krav i slutfasen var 12 milliarder euro, mens det i en tidlig fase hadde lagt seg tett opp til Kommisjonens forslag, jf. nedenfor.) Utgiftskategorien Konkurranssevne for vekst og sysselsetting (som skal bygge opp under Lisboastrategien) fikk halvparten av økningen i slutfasen. I tillegg ble Den europeiske investeringsbankens reserver økt med 2,5 milliarder euro. (Sistnevnte kan gi grunnlag for å øke utlånene med om lag ti ganger dette beløpet.)

Parlamentet fikk ikke gjennomslag for kravet om å øke rammen i det generelle fleksibilitetsinstrumentet sammenlignet med forrige langtidsbudsjettperiode. Rammen, som altså fortsatt er på 200 millioner euro, angir beløpet som kan overføres mellom

utgiftskategoriene i det enkelte år. På den annen side fikk man blant annet gjennomslag for at Europaparlamentet skal trekkes aktivt med i den omfattende midtveisgjennomgangen som skal finne sted senest i 2009. I løpet av diskusjonene om langtidsbudsjettet har mange uttrykt behov for et annet finansieringssystem enn dagens, som i hovedsak er basert på bidrag med utgangspunkt i landenes BNI. Med dette som grunnlag har diskusjonen i for stor grad vært konsentrert om det enkelte lands nettobidrag. Europakommisjonen presenterte i en egen melding i 2004 ulike skisser til nytt inntektssystem (own resources system), som delvis kan erstatte BNI-systemet. Aktuelle kandidater er moms, energiskatt og selskapsskatt (forutsatt at en blir enig om felles skattegrunnlag).

Den interinstitusjonelle avtalen om Finansielle perspektiver 2007-13 ble inngått mellom Europaparlamentet, Rådet og Kommisjonen etter endelig vedtak i førstnevnte institusjon 17. mai.

Sluttresultatet på 864 milliarder euro i forpliktelse (commitments) og 821 milliarder euro i utbetalinger i perioden 2007-13 svarer til hhv. 1,048 pst. og 1,00 pst. av EUs samlede BNI. Resultatet ble således meget langt fra Kommisjonens opprinnelige forslag på 1025 milliarder euro i forpliktelser og 928 milliarder euro i utbetalinger. Det er foretatt betydelige kutt i samtlige budsjettkategorier med unntak av i overføringene under den felles landbrukspolitikken (CAP). Kommisjonens planlagte storstilte offensive satsing under Konkurranssevne for vekst og sysselsetting, fikk hardest medfart under budsjettbehandlingen.

Utgiftsrammen øker med om lag 100 mrd. euro fra FP2000-06 til FP2007-13 (begge målt i 2004-priser).

En oversikt over forpliktelser fordelt på kategorier, samt totale utbetalinger er gitt i nedenstående tabeller.

Commitment appropriations	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Total 2007-2013
1. Sustainable Growth	51.267	52.415	53.616	54.294	55.368	56.876	58.303	382.139
1a Competitiveness for Growth and Employment	8.404	9.097	9.754	10.434	11.295	12.153	12.961	74.098
1b Cohesion for Growth and Employment	42.863	43.318	43.862	43.860	44.073	44.723	45.342	308.041
2. Preservation and Management of Natural Resources	54.985	54.322	53.666	53.035	52.400	51.775	51.161	371.344
of which: market related expenditure and direct payments	43.120	42.697	42.279	41.864	41.453	41.047	40.645	293.105
3. Citizenship, freedom, security and justice	1.199	1.258	1.380	1.503	1.645	1.797	1.988	10.770
3a Freedom, Security and Justice	600	690	790	910	1.050	1.200	1.390	6.630
3b Citizenship	599	568	590	593	595	597	598	4.140
4. EU as a global player	6.199	6.469	6.739	7.009	7.339	7.679	8.029	49.463
5. Administration¹	6.633	6.818	6.973	7.111	7.255	7.400	7.610	49.800
6. Compensations	419	191	190					800
Total commitment appropriations	120.702	121.473	122.564	122.952	124.007	125.527	127.091	864.316
as a percentage of GNI	1,10%	1,08%	1,07%	1,04%	1,03%	1,02%	1,01%	1,048%

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Total 2007-2013
Total payment appropriations	116.650	119.620	111.990	118.280	115.860	119.410	118.970	820.780
as a percentage of GNI	1,06%	1,06%	0,97%	1,00%	0,96%	0,97%	0,94%	1,00%
Margin available	0,18%	0,18%	0,27%	0,24%	0,28%	0,27%	0,30%	0,24%
Own Resources Ceiling as a percentage of GNI	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%

¹The expenditure on pensions included under the ceiling for this heading is calculated net of the staff contributions to the relevant scheme, within the limit of € 500 million at 2004 prices for the period 2007-2013.

Budsjettbehandlingen for 2007 med utgangspunkt i FP2007-13 er i gang. Kommisjonen har lagt frem forslag og Ecofin hadde sin første behandling 14. juli. Det vises til tidligere innberetning om dette.

9 Det finske Ecofin-formannskapetets arbeidsprogram

Østerrike og Finland, som har EU-formannskapene i 2006, la 22. desember frem et felles program for saker som vil komme til behandling i de ulike rådsformasjonene i 2006. Prioriteringene tar utgangspunkt i det flerårige programmet for formannskapene i perioden 2004-06.

Finlands prioriteringer for Ecofin-formannskapet, som ble lagt frem 3. juli og diskutert i Ecofinmøtet 11.7., er følgende:

- **Offentlige finanser**, inkl. oppfølging av den reviderte Stabilitets- og vekstpakten. Arbeidet vil omfatte oppfølging av underskuddsprosedyrer mot halvparten av medlemslandene og problemstillinger knyttet til langsiktig holdbare offentlige finanser.
- **Lisboastrategien**, inkl. en første rapport om medlemslandenes oppfølging av sine nasjonale reformprogrammer. Ecofins arbeid vil fokusere på økonomiske aspekter ved EUs energipolitikk, politikk for å fremme global konkurransekraft gjennom innovasjon og FoU, arbeidsmarkedsreformer med vekt på gjennomgang av skatte- og trygdesystemene, samt reduksjon av administrative byrder for næringslivet.
- **Finansielle tjenester**, inkl. finansmarkedenes stabilitet og integrasjon. Dette omfatter arbeid for å bedre ordningene for krisehåndtering. Når det gjelder finansmarkedsintegrasjon vil en blant annet prioritere direktivet om betalingstjenester, revisjon av regelverket om eierkontroll, samt styrking av konkurransen når det gjelder avregning og oppgjør ved verdipapirhandel.
- **Skatt**. Formannskapet har som mål å øke EUs minsteavgiftssatser på alkohol, særlig på brennevin. Videre prioriteres det å komme til enighet om en modernisering og forenkling av momssystemet (momspakken).
- **Utvidelse av euroområdet.**
- **Gjennomføring av Finansielle perspektiver 2007-13 (EUs langtidsbudsjett).**

EU-del
Bjarne Stakkestad